

Låga vattennivåer i sjöarna Eklången-Träskaten, slutrapport juni 2016

Vid ett möte i juni 2014 med 24 deltagare diskuterades de sommartid återkommande låga vattennivåerna i sjösystemet Eklången-Träskaten.

Länsstyrelsen hade lagt ner tillsynsärendet gällande de åtgärder som vidtagits av markavvattningsföretaget Mörtsjön-Träskaten-Eklången och deras grävningar 1958 och 1977-78 i Stämån, som förenar sjöarna Träskaten och den 0,9 m lägre belägna Mörtsjön.

Grävningarna hade, enligt uppgift, skett i enlighet med en utredning som skedde 1952-1955 av Lantbruksingenjör Martin Lingström där han mätte upp bottenprofilen m.m. var 50:e meter längs den 4,3 km långa Stämån. Han projekterade sedan en vidgning och fördjupning av kanalen i hela dess sträckning med en plan bottenfåra med en bredd på 3 m och en kantlutning på 1:2.

Vid mötet i juni 2014 gjordes överenskommelsen att länsstyrelsens beslut att lägga ner ärendet skulle överklagas, och en arbetsgrupp om 4 personer tillsattes för att genomföra detta.

Ärendet överklagades till Mark- och Miljödomstolen. Strategin var att länsstyrelsen vid ett återupptagande av tillsynsärendet skulle kunna godkänna en fördämning i Stämån utan tillstånd från Mark- och Miljödomstolen med hänvisning till "tidigare misstag". Enligt ett flertal bedömare kan ett sådant tillstånd (vattendom) bli mycket kostsamt och tidsödande då kraven på utredningar av skilda slag brukar bli omfattande.

Efter en del skriftväxling med länsstyrelsen och domstolen föll deras dom och de gick på länsstyrelsens linje att de grävningar som skett inte var olagliga enligt 1918 års vattenlag som gällde vid grävningstillfällena.

Arbetsgruppen från juli 2014 beslöt då att överklaga till högsta instans, Mark- och Miljööverdomstolen, och så skedde, men vi fick inte prövningstillstånd i hovrätten som därmed fäst slog underrättens dom.

I ett projektarbete 2015 försökte ett antal studenter från Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) få fram orsakerna till de låga vattennivåerna, och de bedömde att de **inte** berodde på klimatförändringar, påtaglig ändring av markanvändning kring sjöarna, åtgärder av markavvattningsföretaget eller hur hög vattennivån är i Mörtsjön så länge som vattennivån befinner sig under en gruströskel i Stämån vid Tovesta bro.

De ansåg emellertid också att om man i Stämån sätter in en fördämning med höjd ca. 80 cm och med placering nära Träskaten skulle en nivåhöjning om 15 cm ske i sjösystemet vid lågvatten.

Vi inom arbetsgruppen såg då en möjlighet till att länsstyrelsen, med en positiv inställning, skulle kunna godkänna försök med fördämning där SLU skulle kunna genomföra fullskaleförsök och detta utan att först inhämta vattendom. Vi tolkade samtal med länsstyrelsen som om detta inte skulle vara omöjligt.

Den 16 maj skedde ett "samrådsmöte" hos länsstyrelsen i Nyköping, där markägaren och representanter från avvattningsföretaget och vår grupp deltog, förutom 4 företrädare från länsstyrelsen.

Vi hade inför mötet erbjudit oss att bekosta en flexibel fördämningsanläggning där dämningshöjden stegvis skulle kunna ändras från 0 till 100 cm, och detta för att SLU eller andra skulle kunna göra fullskaleförsök i ån.

Markägaren och representant från avvattningsföretaget hade inför mötet inte ställt sig helt avvisande, om än inte entusiastiska, till en fördämningsanläggning, men länsstyrelsen förklarade att de inte på några villkor kommer att tillåta att det byggs en fördämningsanläggning utan tillstånd från Mark- och Miljödomstolen, och detta inte ens för fullskaleprovningar i SLU:s regi. De tillade

också att de kommer att polisanmäla inte tillståndsgivna fördämningar.

Med detta kan vi bara konstatera att vi misslyckats i vår strävan att på ett lagligt sätt åstadkomma en fördämning.

Det enda sättet att komma vidare är att söka vattendom hos Mark- och Miljödomstolen.